

**FYLKESMANNEN
I ROGALAND**

Deres ref.:

Vår dato: 20.02.2014
Vår ref.: 2013/11681
Arkivnr.: 562

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Postadresse:
Postboks 59 Sentrum,
4001 Stavanger

Besøksadresse:
Lagårdsveien 44, Stavanger

T: 51 56 87 00
F: 51 52 03 00
E: fmropost@fylkesmannen.no

www.fylkesmannen.no/rogaland

Uttalelse til konsesjonssøknader for kraftanlegg nord for Lysefjorden

Fylkesmannen ønsker ingen utbygginger langs Lysefjorden. Naturkvalitetene, opplevelsesverdiene og reiselivsinteressene har nasjonal verdi, og kan bli betydelig skadelidende ved omsøkte utbygging (Dalåna kraftverk). Fylkesmannen mener at det kan gis konsesjon til overføringene til Lyngsvatn (Lyse) og til Øvre Dalåna kraftverk. Nordåna kraftverk kan gis konsesjon dersom minstevannføringen økes til alminnelig lavvannføring, og at transporten opp til påhugg skjer veiløst.

Det vises til søknader fra

- Småkraft (21.08.13):	Bygging av Dalåna og Nordåna kraftverk
- Småkraft (21.08.13):	Bygging av Øvre Dalåna kraftverk
- Lyse (06.08.13):	Bygging av Helmikstøl transformator
- Lyse (16.09.13):	Overføring av felter fra Dalåna til Lyngsvatn

Opprinnelig forelå det også en sak angående KU for Songesand kraftverk, som berører flere av de omsøkte prosjektene, men dette prosjektet er inntil videre trukket (E-mail fra NVE, datert 17.02.2014).

Fylkesmannen har gjennom årene skrevet en rekke uttalelser til tidligere stadier av diverse utbyggingplaner i dette området. Vår høringsuttalelse denne gang vil i stor grad være en oppsummering av disse, men med oppdaterte data.

Området er preget av betydelige og kryssende interesser. Småkraft har søkt konsesjon på utnyttelse av Daladalsåna, hvorav Kvernvatn og Storlitjørn også inngår i det planlagte Songesand kraftverk. Realismen i Småkrafts prosjekter er trolig også avhengig av planer som Lyse har i dette området (overføringer til Lyngsvatn i Årdal). I tillegg inngår både Småkrafts omsøkte felter, og Lyses overføringsplaner i et SP-prosjekt fra 1989 (Fylgjesdal). Fylkesmannen gir derfor en samlet uttalelse til alle de omsøkte prosjektene.

NATURKVALITETER OG VERNEVERDIER

Lysefjorden har en spesiell landskapskarakter, og er verdenskjent for dette. Langs fjorden kommer det ned en rekke vassdrag av forskjellig størrelse, hvorav Bratteliåna (Skurvedalen) og Dalåna (Songesand) er blant de største uregulerte. Vassdragene langs fjorden er sentrale landskapselementer. Langs sørsiden av fjorden er mange av vassdragene regulert bort, mens nordsiden, hvor nevnte elver er lokalisert, framstår som tilnærmet uregulert. Området inngår i en Fylkeskommunal registrering av områder med spesielle landskapskvaliteter ("Vakre landskap i Rogaland") og er der gitt høyeste klassifisering ("meget høy landskapsverdi/nasjonal interesse"). Flere av prosjektene vil dessuten berøre INON-områder.

Et par av prosjektene ligger delvis innenfor grensene til den foreslåtte "Preikestolen Nasjonalpark". Det må imidlertid understrekes at det ikke er startet noen verneprosess på det nåværende tidspunkt, slik at området ikke har noen formell status i vernesammenheng. Fylkesmannen har imidlertid tidligere vurdert området som klart verneverdig som nasjonalpark, og vernesaken har også vært reist i Stortinget.

Dalåna og noen av vatna lenger inne på fjellet har aurebestander, med til dels fin fisk. Pga. vandringshinder er det ikke anadrom fisk i vassdraget, men elva har potensiale for 11-12 km lakseførende strekning ved en eventuell utbedring av 2 vandringshindre. Det er oppgitt at det heller ikke er ål i vassdraget i dagens situasjon (Småkraft: fagrapport vasskvalitet, fisk og ferskvassbiologi). Vannkvaliteten er oppgitt å være svakt sur, og er ikke vurdert å representere noen begrensning for fisk.

I fagrapporten som Lyse har fått laget over Dalåna, er det oppgitt at det er fanget både laks og sjøaure i de to nederste kulpene i elva, og at det er ål (kritisk truet) i vassdraget. Det opplyses også om at "ulike interessenter" har vært i kontakt med grunneierne med tanke på utbedring av vandringshindrene i elva.

Det oppgis i fagrapporten "Naturmiljø" (Småkraft) at det er 9 prioriterte naturtyper, 5 rødlistede fugl og 1 rødlistet karplante i influensområdet. Området er dessuten beiteområde for elg og rådyr, og det finnes også rype. Verdien samlet er oppgitt til "middels" for naturmiljøet, en klassifisering som kan synes noe lav på bakgrunn av de oppgitte miljødata. Eksempelvis forekommer ordet "viktig" i ulike sammenhenger for 8 av de 9 nevnte naturtypeområdene.

I registreringen "Vakre landskap i Rogaland" er områdene langs Lysefjorden, og ved Songesand også et stykke oppover i Daladalen, gitt høyeste landskapsverdi/nasjonal interesse. I fagrapporten som følger søknaden er landskapsverdiene i de ulike delområdene stort sett klassifisert i intervallet "middels" til "stor". Der er gjennomgående områdene langs fjorden som er gitt høyeste klassifisering. Utbyggingen av Nordåna vil berøre både evt. fremtidig nasjonalpark og INON-områder.

Verdien i friluftslivssammenheng er oppgitt til "liten-middel" (fagrapport, Småkraft), en klassifisering som i utgangspunktet kan synes å være noe lav, bl.a. på bakgrunn av at verdien for "turisme" samtidig er oppgitt til "middels-stor". Samtidig synes Lyses fagrapport for samme tema å gi gjennomgående høyere verdisetting. Det vises også til betydelig satsing over flere år med tilrettelegging av turløypen "Lysefjorden rundt" (Stavanger Turistforening).

Områdets verdi for "kulturminner" er oppgitt å være "liten-middels" (fagrapporten).

Områdene mellom Daladalen og Lyngsvatn berøres av Lyse's planer. Landskapsverdiene i dette området er oppgitt til "middels" og "store" for de ulike delområder som inngår.

Det er ikke fisk i innsjøene på fjellet som berøres, men det er fisk i vassdraget nedstrøms, som omfatter Håhellervatn og Daladalsåna (se kommentarer under "Daladalsåna").

Området benyttes noe til friluftsliv, men det er ulike verdisetting i de ulike delområder. Generelt er verdisettingen "stor" i de mer sentrale deler av influensområdet (Lysefjorden), mens høyfjellsområdene er oppgitt med "liten verdi".

Ingen bygninger var i 2009 registrert i SEFRAX (fagrapport kulturminner) og verdien for kulturminner i influensområdet ble klassifisert som "liten".

De snaue heiområdene benyttes kun til sauebeite, og utover dette har de liten betydning for landbruket. Det er ikke grus- eller mineralforekomster i influensområdet.

En rekke fagtema for naturmiljø er vurdert (naturtyper, rødlistearter, vilt og fisk), og for alle disse ble verdien satt til "middels".

OMSØKTE OG ALTERNATIVE UTBYGGINGSPLANER

Det er allerede flere omsøkte kraftverk i området, som til dels ønsker å nytte de samme feltene. Alle disse ulike kraftverkene er derfor ikke realiserbare samlet. Fylkesmannen mener derfor, med hjemmel i naturmangfoldoven (§10) at prosjektene ikke kan vurderes isolert, men at det må foretas en samlet vurdering av de aktuelle prosjektene. Vi ser det derfor som nødvendig å foreta en kort gjennomgang av alle disse prosjektene.

I denne oppstillingen er det også tatt med det gamle SP-prosjektet "Fylgjesdal" og dessuten "Songesand kraftverk", som nylig ble trukket. For sistnevnte er det opplyst at det vil komme ny søknad seinere. Selv om det ikke er formelle prosesser knyttet til disse to siste pr. i dag, tas de med i denne oppstillingen for fullstendighetens skyld.

SP Fylgjesdal (Lysebotn kraftverk): Dette er pr. i dag ikke omsøkt, men er tatt med i denne gjennomgangen av aktuelle prosjekter for fullstendighetens skyld. Øvre deler av Songesandvassdraget (omlag 1/3) overføres til Fylgjesdalsvatn. Sammen med Fylgjesdalsvatnets lokalfelt nyttes fallet ned til Lysefjorden. Inntaksmagasinet (Fylgjesdalsvatn) reguleres 2 m. Det er noe usikkerhet knyttet til feltarealer og spes. avløp, men selve overføringen fra Songesandvassdraget vil trolig representere **ca. 40 GWh** i et eventuelt Fylgjesdal kraftverk. Prosjektet er i Samlet plan plassert i kat. I (gruppe 2), som betyr at prosjektet hadde lav konfliktgrad.

Lyse (overføringer til Lyngsvatn): De siste planene til Lyse (datert 16.10.2009), går ut på å overføre to mindre felter (til sammen omlag 5 km²) ved selvføll til eksisterende reguleringsmagasin Lyngsvatn. Disse representerer omlag 16% av Songesandvassdragets totale avløp. Kraftproduksjonen er oppgitt til **21 GWh**. Dette er det eneste av de omsøkte prosjektene som representerer regulert kraft.

Songesand kraftverk: Prosjektet ble nylig trukket, men er tatt med i denne gjennomgangen for fullstendighetens skyld. Kraftverket nytter fallet mellom Stølatjørn i Bratteliåna og Lysefjorden. Kvernavann og Storlitjørn reguleres 2 m og overføres fra Songesandvassdraget (Dalåna) til Bratteliåna ved kanal og boretunnel. Magasiene er små og har perifer beliggenhet i forhold til inntaket, så kraftverket blir å betrakte som et elvekraftverk. Produksjonen er oppgitt til **42 GWh**. Vannføringen Bratteliåna blir sterkt redusert (restvannføring=31%). Overføringene av Kvernavatn og Storlitjørn til Bratteliåna, representerer reduksjoner i vannføringen i Songesandvassdraget på totalt 15%.

Småkraft (Nordåna kraftverk): Småkraft har søkt om å nytte fallet fra Kvernavatnet (m.fl.) til Daladalen i Nordåna kraftverk, som vil produsere **6 GWh**. Nordåna nærmest tørrlegges mellom inntaket og Daladalen. Kraftverket har ikke magasiner, og blir et rent elvekraftverk. Vannføringene i hovedelva endres lite som følge av dette prosjektet. Vannføringen øker faktisk på en kort strekning, siden avløpet fra Storlitjørn "flyttes" litt lenger opp i Dalåna.

Småkraft (Dalåna kraftverk): Småkraft har søkt om å nytte fallet i hovedelva fra Daladalen til fjorden i Dalåna kraftverk, som vil produsere **40 GWh**. Nedre del av Dalåna får sterkt redusert vannføring (restvannføring=25%, minstevannføring=2%) og utbyggingen medfører betydelige inngrep i fjellet langs fjorden (vei i krevende terreng, kraftverk).

Småkraft (Øvre Dalåna): Småkraft har søkt om å få bytte Øvre Dalåna kraftverk, som vil nytte et fall på 140 m relativt langt oppe i Dalåna. En strekning på 2.4 km får sterkt redusert vannføring, men nedstrøms kraftverket blir vannføringen som i dag, siden kraftverket ikke har magasiner. Produksjonen er oppgitt til **8 GWh**. Realiseres Lyse's prosjekt, vil Dalåna miste 11.9 Mm³, slik at produksjonen blir redusert til omlag 4 GWh.

VURDERING AV DE ULIKE PROSJEKTENE

Lyse (overføringer til Lyngsvatn): Dette er miljømessig det minst kontroversielle av de omsøkte prosjektene. Vannet nyttes i eksisterende kraftanlegg og det blir få visuelle effekter av utbyggingen. Siden vannet nyttes i såpass høyt fall, gir små vannmengder relativt mye kraft. Inngrepene blir derfor beskjedne sammenliknet med flere av de andre prosjektene som nytter større vannmengder med lavere fallhøyde. Reduksjonen i Dalåna ved fjorden blir 16%, som er langt lavere grad av regulering enn ved f.eks. Dalå-prosjektet (se videre). Dessuten gir denne overføringen regulert kraft (magasineres i Lyngsvatn), mens de andre omsøkte prosjektene er elvekraftverk. Det mest konfliktfylte ved dette prosjektet er 3 m regulering av Hefteholtjørn. Her burde det kunne klare seg med opptil 1 m, som for de andre tjønnene som inngår i prosjektet. Det blir en reduksjon av INON (1-3 km) på omlag 4 km². Denne reduksjonen skjer i små isolerte områder som ikke er del av større sammenhengende INON-områder. I Longatjørbekken finnes flere regionalt sjeldne karplanter som blir påvirket av utbyggingen, men ingen rødlistearter. Lyse viser til at konsekvensen for flora/naturtyper av tørrlagte bekkestrekninger ned mot hovedelva er vurdert til "liten negativ", og har derfor i utgangspunktet ikke forutsatt slipping av minstevannføring, men avventer NVE's vurdering av dette.

Småkraft (Dalåna kraftverk): Prosjektet Dalåna kraftverk har betydelige miljøkonsekvenser og fremstår som kontroversielt. Dette er særlig knyttet til landskapseffektene av inngrepene langs fjorden (vei, kraftstasjon) og tørrlegginger av elvestrekninger (fisk, bekkekløfter, landskap). Mulighetene for evt. framtidig etablering av laksebestand svekkes betydelig.

Planlagt minstevannføring 0.02/0.04 m³/s tilsvarer omlag 2% av middelvannføringen ved inntaket (1.55 m³/s). Dette er vesentlig lavere enn alminnelig lavvannføring (oppgitt til 0.17 m³/s), som er en etablert praksis for minstevannføring, så elva vil trolig fremstå som nærmest tørrlagt i perioder. Fylkesmannen konstaterer imidlertid at søker karakteriserer denne relativt beskjedne minstevannføringen som "*et sentralt avbøtende tiltak*" (kap. 4.1), og lister opp en rekke forhold som denne skal kunne ivareta: Landskap, opplevelseskvaliteter, fiskebestander, kantvegetasjon og fossefall. Fylkesmannen kan ikke si seg enig i dette. Det kan i den forbindelse eksempelvis refereres til fiskerapporten som følger søknaden, hvor det er foreslått en slipping av minstevannføring som er nær 3 ganger så stor som dette.

Ved å benytte gjennomsnittsberegninger som inkluderer både restfelt og overløp, finner søker en betydelig "restvannføring" i vassdraget. Fisken dør imidlertid ikke ved gjennomsnittsvannføring;

den dør når det er lite/ikke vann: Er elva på det nærmeste tørr, skjer det skade på fiskebestandene og annet akvatisk liv, uavhengig om det inntreffer et betydelig overløp på et seinere tidspunkt. Slike gjennomsnittsberegninger har derfor begrenset verdi. Det er ikke å komme forbi at 83% av vassdragets avløp inngår i reguleringen (ved inntakene: $1.55+0.89 \text{ m}^3/\text{s}$, oppgitt av søker, og $Q_{\text{tot}}=3.25 \text{ m}^3/\text{s}$, REGINE), og at dette, spesielt med en så liten minstevannføring som foreslått, nødvendigvis vil representere en skade på fisk og andre organismer i, eller i tilknytning til vannstrengen. Det må også påpekes at de feltene som forutsettes regulert bort, omfatter alle innsjøene i vassdraget, og disse vil i seg selv representere en viss naturlig selvregulering. På lave vannføringer vil derfor innsjøfeltene representere en større andel av vannføringen i vassdraget enn den relative feltstørrelsen skulle tilsi.

Det hevdes at vannkvaliteten i Dalåna forbedres ved en evt. regulering. Dette er Fylkesmannen ikke uten videre enig i. En omfattende regional undersøkelse av vannkvaliteten i Rogaland i 2012, som omfattet 407 lokaliteter, viste at forsuringsgraden var relativt lav i disse delene av Rogaland, og at vannkvaliteten trolig ikke var særlig forskjellig fra en naturlig uforsuret vannkvalitet. Derfor vil utbyggingen snarere endre en naturlig vannkvalitet enn en forbedre en forsuret vannkvalitet. I tillegg vil det skje en reduksjon av resipientkapasiteten, som trolig vil forringe vannkvaliteten mhp. næringssalter og organisk forurensning.

For auren er konfliktene knyttet til redusert produksjonspotensiale og fare for full uttørking av små sideløp ("kvitler"). To bekkekløfter i hovedelva nedstrøms inntaket berøres, men det ble ikke funnet rødlistearter i tilknytning til disse. Det nevnes imidlertid at det er funnet hodeskoddelav (VU) i Lysebotn, og dessuten er sørsiden av Lysefjorden kjent for en rekke rødlistearter. Det kan derfor ikke utelukkes at det kan være rødlistearter i tilknytning til Dalåna, selv om slike ikke ble funnet.

Det er påvist hekkende fossefall i området, og som kan bli berørt av utbyggingen. Det oppgis imidlertid at feltarbeidet ble utført for seint på året for å kunne gi noen god beskrivelse av fuglelivet. Det antas at territoriet til et kongeørnpar inngår i influensområdet. I tillegg til forstyrrelse under anleggsarbeidet, er det på sikt kollisjoner med kraftlinjer som er den største potensielle konflikten i forhold til ørn.

De største uheldige effektene av reguleringen er trolig landskapseffektene, både av inngrep, tekniske installasjoner og reduserte vannføringer. Illustrasjoner og fotomontasjer viser at veien fra Kosen og ned til Tuftene vil bli et meget lett synlig landskapselement og fremstå som et skjemmende og varig sår i landskapet. Denne vil slynge seg nedover i hårnålsvinger, og må stedvis sprenges inn i selve berget. Veien vil være synlig fra lange strekninger ute på Lysefjorden, og fagrapporten antyder at veien vil være synlig helt inne fra Kjerag. Dessuten vil også kraftstasjonen bli et uheldig og lett synlig landskapselement, med mindre den bygges i fjell. Det kan også bemerkes at Småkrafts "standard" kraftstasjon som vist på en illustrasjon vil fremstå som et fremmedelement, og skille seg kraftig ut både i forhold til terreng og andre bygninger (illustrasjon s. 8 i informasjonsbrosjyren). En slik konstruksjon i glass/stein/betong passer nok bedre i noe mer "urbaniserte" strøk enn langs en fjord uten inngrep.

Det blir også betydelige landskapseffekter av regulerte elver, men dette vil i mindre grad være synlig ute fra selve fjorden. Inntaksdammen blir en 25 m lang og 4 m høy betongkonstruksjon, som også vil fremstå som et fremmedelement i landskapet. Kraftlinjen legges i tunnel fra Tuftene til Nordåna kraftverk, men herfra til Helmikstøl transformator skal kraftlinjen gå i luftspenn.

Småkraft (Nordåna kraftverk): Mens prosjektet "Dalåna kraftverk" skal nytte et fall i selve hovedvassdraget, skal "Nordåna kraftverk" nytte et fall i sidevassdraget Tverråna. Effektene på selve hovedvassdraget blir derfor helt ubetydelige.

Også for Nordåna er det kun foreslått en beskjedne minstevannføring (2%). I Tverråna er dessuten substratet grovt, så det trenges større minstevannføring for å avbøte på de visuelle effektene av reguleringen. I fagrapporten for fisk foreslås også her 5%. Det vises videre til hva som er skrevet under "Dalåna kraftverk".

De største konsekvensene av denne utbyggingen er trolig landskapseffektene. Oppe ved selve inntaksområdet (Skaratjørn) er landskapet åpent, og det vil bli visuelle effekter av både damanlegg (10 m lang, 1 m høy) og redusert vannføring (fig. 9-11 & 28/29, fagrapport landskap). Veien opp til påhugget vil også bli et dominerende landskapselement (fig. 31, fagrapport landskap). Nede i selve Daladalen vil det bli visuelle effekter av kraftstasjon og nye kraftlinje. Denne vil imidlertid bli liggende parallelt med eksisterende linje, så "tilleggs effektene" på landskapet blir små.

Overføringen av Storlitjørn til Kvernavatn skjer innenfor grensene til den planlagte "Preikestolen nasjonalpark", og vil dessuten medføre et INON-tap (1-3 km) på omlag 3 km². I fylkesplan for friluftsliv FINK (1992) inngår området "Sandvatnheia". Storlitjørna og Kvernavatn, som begge påvirkes av reguleringen, inngår i dette området (temakart-rogaland.no).

Småkraft (Øvre Dalåna kraftverk): Fylkesmannen konstaterer at det, til forskjell fra i de andre prosjektene til Småkraft, er forutsatt sluppet en minstevannføring som er rett oppunder antatt alminnelig lavvannføring. Den største visuelle effekten er knyttet til sterkt redusert vannføring på strekningen som bygges ut. Det blir også landskapseffekter av inntaksdam (betongterskel, 20 m lang og 2 m høy) og kraftstasjon. Verken rørgate eller kraftlinje blir synlig, da disse graves ned.

Lyse (Helmikstøl transformatorstasjon): Denne blir liggende i nærheten av eksisterende tekniske inngrep som vei og kraftlinjer, og vil så vidt vi kan se ikke komme i konflikt med verneverdige forekomster i noen grad. Fylkesmannen forutsetter at anlegget gis en best mulig terrengtilpasning, men har utover dette ingen merknader.

SAMLET VURDERING

Utbygginger i dette området vil være svært kontroversielt, jfr. ovennevnte beskrivelse av naturkvaliteter og verneverdier. Det blir også betydelige konflikter knyttet til friluftsliv/reiselivsinteresser. Det er likevel betydelig forskjeller i miljøeffekter av de forskjellige utbyggingsplanene. Overlappende utbyggingsplaner, og med tildels store forskjeller i miljøeffektene, illustrerer behovet for å se alle disse prosjektene samlet, jfr. naturmangfoldloven §10 (Økosystemtilnærming og samlet belastning).

Dalåna kraftverk er det mest kontroversielle prosjektet, og vil få betydelige negative konsekvenser som følge av sterkt redusert vannføring i nedre deler av Dalåna og meget betydelige inngrep langs Lysefjorden. Restfeltet nedstrøms inntaket utgjør omlag 1/4 av det totale feltet, og det er kun forutsatt en beskjedne minstevannføring. Dette kraftverket er forutsatt å produsere 40 GWh, eller eventuelt 24 GWh uten overføring av Tverrå. Til sammenlikning vil Lyses planer om overføringer til Lyngsvatn, gi 21 GWh regulert kraft, med miljøkonsekvenser som er meget beskjedne sammenliknet med Dalåna kraftverk. I samme omgang kan det også nevnes det gamle SP-prosjektet "Fylgjesdal", på vannet fra Dalåna alene, vil kunne produsere like mye kraft (regulert kraft) som Dalåna kraftverk, men med mindre miljøkonsekvenser.

For Øvre Dalåna kraftverk vil eventuelle overføringer til Lyngsvatn omtrent halvere produksjonen, så det er vel usikkert om begge disse er realiserbare.

Nordåna kraftverk vil produsere 6 GWh med relativt moderate miljøeffekter. Her kan imidlertid økt minstevannføring og veiløs transport til påhugget bidra til å redusere miljøbelastningen.

KONKLUSJONER

Fylkesmannen ønsker ingen utbygginger langs Lysefjorden. Naturkvalitetene, opplevelsesverdiene og reiselivsinteressene har nasjonal verdi, og kan bli betydelig skadelidende ved omsøkte utbygging (Dalåna kraftverk). Fylkesmannen mener at det kan gis konsesjon til overføringene til Lyngsvatn (Lyse) og til Øvre Dalåna kraftverk. Nordåna kraftverk kan gis konsesjon dersom minstevannføringen økes til alminnelig lavvannføring, og at transporten opp til påhugg skjer veiløst.

Med hilsen

Per Kristian Austbø
Ass. fylkesmiljøvernssjef

Espen Enge
senioringeniør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Saksbehandler: Espen Enge
Saksbehandler telefon: 51 56 89 04
E-post: fmroeen@fylkesmannen.no

Kopi til:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Forsand Kommune		4110	FORSAND
Lyse Elnett AS	Pb. 8124	4069	STAVANGER
Lyse Produksjon AS	Pb. 8124	4069	STAVANGER
Småkraft AS	Pb. 7050	5020	BERGEN